

Leksikografi i går, i dag og i morgen

Af Sven Tarp

Hvad er leksikografi? Mange har gennem årene stillet sig dette spørgsmål. Termen leksikografi er langtfra klar og entydig. En måde til at bestemme dens betydning på er at gå tilbage i historien og se på dens oprindelse, som kan findes i de græske ord *léksis*, der betyder "ord, tale", og *gráphein*, som betyder "at skrive". Set i dette lys ville leksikografi betyde noget i retningen af "skriveri om ord", dvs. en meget bred definition, som omfatter enhver tekst, der er relateret til lingvistikken og handler om sproget.

Sven Tarp
Professor, dr.ling.merc.
Center for Leksikografi
Handelshøjskolen, Århus Universitet
st@asb.dk

På et bestemt tidspunkt i historien blev termerne *leksikografi* og *leksikograf* imidlertid specifikt relateret til ordbogsskrivning og ordbogsforfatter. Vi ved ikke nøjagtig, hvornår dette skete. Men at det er mange hundrede år siden, fremgår af følgende ordbogsartikel, som er taget fra Samuel Johnsons berømte *Dictionary of the English Language*, der blev udsendt i 1755:

Lexicographer

A writer of dictionaries; a harmless drudge that busies himself in tracing the original, and detailing the signification of words.

Uanset hvor humørfyldt denne definition er, kan den langtfra betegnes som dækkende. Naturligvis "skriver" leksikografer ordbøger, men de skriver også andre lignende "bøger". Kun fire år inden offentliggørelsen af Johnsons ordbog blev første bind af den berømte franske *Encyclopédie* udsendt på den anden side af den Engelske Kanal. Den bar den nøjagtige titel *Encyclopédie, ou dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers* (Encyklopædi, eller systematisk ordbog over videnskab, kunst og håndværk).

Udgiverne har her valgt at medtage både ordet *encyklopædi* og ordet *ordbog* i selve bogens titel. Årsagen er ikke, at de ikke kendte betydningen af de to ord, eftersom der blandt de i alt 71.818 artikler, som er medtaget i de 35 bind, findes én om encyklopædier og en anden om ordbøger, forfattet af hver af de to hovedredaktører, Diderot og d'Alembert.

En gammel og alsidig disciplin

I virkeligheden omfatter leksikografi historisk set ikke kun ordbøger, men også encyklopædier, leksika, tesaurusser, glossarer og visse andre typer opslagsværker. For nylig er den leksikografiske forskning tilmed begyndt at interessere sig for ståbier, håndbøger, manualer og lignende.

Betydningen af termen *leksikografi* kan ikke spores ved hjælp af etymologi eller bestemmes ud fra definitioner, som er skrevet på forskellige tidspunkter i historien, men udelukkende på grundlag af den nyeste viden om disciplinens teoretiske og praktiske udvikling. I den forstand er ordet *leksikografi* under stadig forandring. Og det bør ikke komme bag på nogen, at leksikografien i dag er ved at køre sig i stilling til at erobre nyt land og indtage en plads i det såkaldte informations- og videnssamfund.

Både den franske *Encyclopédie* og Johnsons *Dictionary of the English Language* er gamle leksikografiske værker. Men i et historisk perspektiv er de med deres 250 år forholdsvis unge i sammenligning med de første kendte ordbøger, som blev skrevet for mere end 4.000 år siden i Indien og senere i Kina og Mesopotamien. Siden da er hundredetusinder, hvis ikke millioner, af forskellige ordbøger blevet udsendt. Og regnes de enkelte eksemplarer med, løber tallet op i millioner.

Disse leksikografiske værker har været ristet i ler, skrevet i hånden på papir eller papyrus, maskinskrevne, trykt med forskellig teknik eller gjort tilgængelige elektronisk på cd-roms og in-

ternettet. De er skrevet på hundreder af sprog, og tilmed dialekter. De dækker næsten alle områder af menneskets virke og viden. De har et stort antal forskellige formål. De formidler viden mellem generationerne og indadtil i hver generation. De hjælper folk med at kommunikere på deres modersmål og på tværs af sproggrænserne. De giver deres brugere råd og vejledning til at udføre manuelle og mentale handlinger.

Ordbøger og andre leksikografiske værker har kort sagt spillet og spiller en yderst vigtig, om end hyppigt overset, rolle i vores kultur og samfundsudvikling.

I Kina laver man da encyklopædier

Der findes både små og store leksikografiske værker. Skønt vi europæere med rette er stolte over vores store nationale ordbøger og encyklopædier, som ofte omfatter dusinvis af bind, tåler de ikke sammenligning med de værker, som produceres i andre dele af verden, navnlig i Kina, der kan betragtes som encyklopædiernes vugge.

De første kinesiske encyklopædier blev skrevet i det Vestlige Zhou-dynasti (1050–771 f.v.t.) og er for længst gået tabt. Den største og mest fuldstændige encyklopædi, som har overlevet fra kejsertidens Kina, er *Ch'in ting ku chin t'u shu chi ch'êng* (Samling af bøger og illustrationer fra gammel og ny tid). Den blev trykt i 60 eksemplarer i 1726 og består af 100 millioner kinesiske tegn, 800.000 sider og 10.000 kapitler, der er samlet i 5.020 bind. Hvis man tager i betragtning, at hver side med kinesiske tegn svarer til omkring

Ordbøger og andre leksikografiske værker har kort sagt spillet og spiller en yderst vigtig, om end hyppigt overset, rolle i vores kultur og samfundsudvikling.

Studenter og akademikere har udviklet den latterlige vane, at de praler af deres viden og forsøger at presse den ned over hovedet på almindelige mennesker, samtidig med at de helt overser disse menneskers visdom og reelle behov.

seks sider med vores alfabet, er den som sådan det største leksikografiske værk, der nogen sinde er trykt. Men det er ikke det største værk, der er skrevet!

Denne ære tilkommer *Yung-lo ta-tien* (Yung-lo-periodens Store Kanon), som blev færdig i 1408 og bestod af i alt 22.937 kapitler, der var samlet i 11.095 bind. Denne store encyklopædi er på mange måder et bemærkelsesværdigt værk, som vi kan lære meget af endnu i dag. Den var opbygget efter et rimskema for de kinesiske tegn, hvortil yderligere data var tilføjet og delvist afskrevet tegn for tegn som nøjagtige kopier af originale tekster, der var udsendt i de forudgående årtier. Den er dermed det største kollektive litterære værk fra Ming-dynastiet (1368-1644).

Formålet var at lave en komplet oversigt over og tilgang til eksisterende tekster inden for en lang række områder såsom klassikerne, historie, filosofi, buddhisme, taoisme, drama, kunst og landbrug på et kritisk historisk tidspunkt, hvor Kina var ved at slikke sårene efter flere ødelæggende konflikter og derfor havde brug for denne viden.

Forslaget om at sætte projektet i gang blev officielt stillet den 19. juli 1403. Kun sytten måneder senere, den 13. december 1404, blev det første udkast vist til kejseren, som langt fra var tilfreds og derfor udvidede antallet af medarbejdere fra 141 til 2.169. Den 17. december 1408, dvs. på kun fem år – var manuskriptet, der fyldte 40 kubikmeter, endelig færdigt og klar til at gå i trykken. Men så måtte den mægtige kinesiske kejser sande, at selv ikke han havde penge nok til at betale for trykningen med datidens teknologi. Der blev derfor kun lavet et par håndskrevne kopier, og i dag er det meste af materialet gået tabt som følge af brande, dynastiske krige og udenlandske invasioner.

Nyttig lære

Man kan lære mindst to vigtige ting af dette gigantiske foretagende. For det første må staten påtage sig at finansiere sådanne store projekter, som er nødvendige for at styrke et lands sociale og kulturelle udvikling. Hvis dette ikke sker, kan der opstå en række problemer.

Det er en kendsgerning, at de fleste ordbogsforfattere ikke er professionelle, men at de sysler med deres leksikografiske arbejde i fritiden,

ofte uden at modtage en rød øre, når de omsider er færdige. Dette kan gå ud over arbejdets kvalitet, og endnu værre: Det kan også betyde, at en række højst nødvendige leksikografiske værker aldrig bliver lavet, fordi deres produktion afhænger af det private initiativ og sjældent er ”en god forretning” i ordets snævre økonomiske betydning.

Den anden lære, som kan drages af den konkrete kinesiske erfaring, er, at leksikografers viden og arbejdskraft må anvendes rationelt, og at projekter bør udføres og afsluttes inden for den kortest mulige årrække. Desværre oplever man, at mange leksikografiske projekter trækker ud i årtier, undertiden i mere end hundrede år, og at andre aldrig bliver færdige. Dette udgør et kolossal spild af menneskelige resurser og betyder, at første bind af et værk hyppigt er forældet, når sidste bind endelig udkommer.

Som det fremgår, har leksikografien en lang og righoldig historie. Den vil utvivlsomt også få en tilsvarende fremtid. Men det vil blive en fremtid, som på mange måder er forskellig fra fortiden. Og denne forskel vil uundgåeligt være et resultat af mange menneskers kombinerede teoretiske og praktiske skaberkraft. Men før det kan komme så vidt, må leksikografien overvinde en række problemer, som hæmmer udviklingen af fremtidens leksikografiske værker.

Kunstig modsætning

Gennem århundreder er der blevet skabt en kunstig og yderst skadelig modsætning mellem akademisk viden og folkelig visdom. Studenter og akademikere har udviklet den latterlige vane, at de praler af deres viden og forsøger at presse den ned over hovedet på almindelige mennesker, samtidig med at de helt overser disse menneskers visdom og reelle behov. I Danmark har vi Holbergs *Erasmus Montanus*, i Tyskland har de Lessings *Junge Gelehrte*, og i andre lande har de andre oppustede skikkelser, som gang på gang har fået folk til at grine.

Desværre hører disse personer ikke kun hjemme i litteraturen, men er også repræsenteret i det virkelige liv. Det blev særligt tydeligt, da man i det 18. århundrede diskuterede fremstillingen af den første store danske ordbog. Bestyrelsen i det daværende Videnskabernes Selskab, som skulle stå for den praktiske del af projektet, kom med en

række Erasmus Montanus-agtige ideer, f.eks. at de danske opslagsord skulle forklares på latin for at give værket et mere lærd præg. Men kongen, som mildt sagt ikke var en specielt lærd mand, ønskede en anden løsning. Dette kom til udtryk i et brev, som hans statssekretær, Ove Høegh-Guldberg, skrev den 28. november 1776:

”Men Ordbogen maatte være i Landets eget Sprog, og blive lige kier for Lærde og U lærde: de Jndfødte ere de, som af et saadant Værk høste bedste Fordeel: Fremmede blade kun deri, Vore egne bruge det, disse kand i det høieste overse det i deres Efterretninger, vore egne derimod søge deri en Raadgiver, og finde sig derved Veie banet til at udtrykke sig bestemt og med Vished”.

Kongen, eller hans statssekretær, ønskede med andre ord en ordbog med forklaringer på dansk, som skulle give råd til både lærde og ulærde danske brugere, når disse behøvede hjælp til at udtrykke sig klart på deres modersmål. Bestyrelsen i Videnskabernes Selskab var ikke ligefrem henrykt over den royale indblanding. Men da det var kongen, som skulle finansiere projektet, endte det med en slags kompromis, hvor definitionerne i det mindste blev skrevet på dansk.

Ordbogen, med den pompøse titel *Dansk Ordbog udgiven under Videnskabernes Selskabs Bestyrelse*, blev sluttelig udsendt i otte bind, hvoraf det første udkom i 1793 og det sidste 112 år senere, i 1905. Hvis man tager tiden og betingelserne i betragtning, er det overhovedet ikke en dårlig ordbog. Derimod har den lidt under et dårligt ry i akademiske kredse lige siden, sandsynligvis på grund af det, som blev betragtet som det enevældige monarkis utidige og plebejiske indblanding.

Problemet med akademisk hovmod var særlig stort i oplysningstiden. Men det blev aldrig rykket helt op med rode og lever stadig videre under den ene eller anden form, i hvert fald inden for leksikografien. Det viser sig på mange måder, f.eks. ved den foragt, hvormed en encyklopædi som *Lademanns Leksikon* behandles, fordi forklaringerne ikke er ”videnskabelige nok”, mens *Den Store Danske Encyklopædi* roses til skyerne, selv om mange af dens artikler kun er forståelige for lærde og fagfolk.

Der er dog næppe tvivl om, at fremtiden, og tilmed den nære fremtid, vil stille krav om leksikografiske Mercedes Benzer og Rolls Roycer.

Denne kritik afspejler to forskellige tilgange til leksikografien. Ifølge den moderne funktionslære, som er udviklet på Center for Leksikografi, må ordbøger og andre leksikografiske værker nødvendigvis konciperes til at tilfredsstille den forudsete brugergruppes informationsbehov, i dette tilfælde hele den danske befolknings behov for encyklopædisk viden.

De data, som medtages i leksikografiske værker, skal selvsagt være rigtige. Og i den forstand kan man givetvis kritisere flere af artiklerne i Lademanns Leksikon. Men det kan på ingen måde retfærdiggøre, at de ”videnskabeligt korrekte data”, som findes i Den Store Danske Encyklopædi, er præsenteret på en sådan måde, at de delvist er utilgængelige og uforståelige for de ulærde brugere, som udgør en betragtelig del af den forudsete brugergruppe.

Markedet løser ikke alt

Det hævdes hyppigt, at markedet er den bedste metode til at ansprede fornyelse. Sådanne autoritære påstande er altid problematiske. Med hensyn til leksikografien er de med få undtagelser forkerte. Her hæmmer markedet som hovedregel fornyelsen og hindrer produktion af leksikografiske redskaber, som der er behov for. Kun ordbøger, som kan tjene sig ind, bliver udsendt. Og så længe de ordbøger, der allerede er udsendt, kaster penge af sig, er de store forlag ikke specielt motiverede til nytænkning. Det er for eksempel erfaringen fra Gyldendals berømte ”røde ordbøger”.

Problemet er begrebet brugerbehov. I en markedsøkonomi vil disse behov i almindelighed være ensbetydende med det, som kunderne efterspørger og er rede til at betale for. Mange leksikografiske brugerundersøgelser griber spørgsmålet an på samme måde. Men hvis man fokuserer på, hvad brugerne køber, slår op i ordbøger og selv siger eller mener, at de har behov for, ender man i en ond cirkel. Det skyldes, at brugerne kun vil slå op i en ordbog, når de selv erkender, at de har et behov, når de betragter dette behov som leksikografisk relevant, og når de, ud fra deres

hidtidige erfaring med ordbøger, forventer at få det opfyldt ved hjælp af ordbogskonsultation.

På denne måde afdækker man alene de reelle brugerbehovs skygge, og det er givetvis ikke det bedste udgangspunkt for innovativtænkning. Den onde cirkel må følgelig brydes og en ny metodologi tages i anvendelse.

Leksikografiske Ford T-modeller

Da Henry Ford for omkring hundrede år siden lancerede sin berømte Ford T, blev han spurgt, om han havde rådført sig med folket, før han skabte denne model. Hans lakoniske svar var:

”Hvis vi havde spurgt folk, hvad de ønskede, ville de have sagt hurtigere heste.”

Skønt Ford var en barsk kapitalist, var han samtidig en fremragende og dristig opfinder, som forstod at gå ud over de gængse grænser og opfylde folks behov på en helt ny måde.

Hvis man går tilbage til leksikografien, er det, der introduceres i disse år næsten udelukkende hurtigere heste. Det er særligt klart, når det kommer til den igangværende overgang fra trykte til elektroniske ordbøger. I 99,9 procent af tilfældene er disse nye elektroniske ordbøger og leksikografiske værker skåret over samme læst som deres trykte slægtninge med den ene undtagelse, at datatilgangen i almindelighed er blevet hurtigere ved hjælp af søgemaskiner og links. De er dermed hurtigere heste.

Det, der er behov for i dag, og som også er muligt, er lancering af leksikografiske Ford T-modeller. Kun få modeller af denne type er hidtil blevet præsenteret. Det gælder for eksempel *Wikipedia* og *Ordbogen over Faste Vendinger*. Der er dog næppe tvivl om, at fremtiden, og tilmed den nære fremtid, vil stille krav om leksikografiske Mercedes Benzer og Rolls Roycer. Det haster derfor med at lade de hurtige heste vige for den første generation af Ford T-modeller, som kan bane vej for fremtidens mere avancerede modeller.

Heldigvis er ikke alt overladt til markedet i Danmark. Der er en lang tradition, som går tilbage til Christian VII og lanceringen af den første store danske ordbog, for at staten giver penge til en række vigtige leksikografiske projekter. Dette gør det muligt at producere leksikografiske værker, som næppe ville være blevet udsendt uden denne støtte.

Det er dog et stort problem, at de finansierede projekter ikke gennemføres på grundlag af en fremskreden leksikografisk teori, men på grundlag af teorier, som de involverede parter har bragt med sig fra deres respektive vidensområder, f.eks. lingvistikken. Dette medfører ofte, at projekterne trækker ud i årevis, såsom det er tilfældet med *Jysk Ordbog*, der blev påbegyndt i 1932 og kun er nået frem til bogstavet H.

Det kan ligeledes medføre, at projekterne bliver dyrere end nødvendigt, og at slutproduktet ikke er det leksikografiske værk, som det danske folk som helhed behøver, men et værk for eliten og de få. Det gælder således to nylige projekter af national betydning, nemlig *Den Danske Ordbog* og *Den Store Danske Encyklopædi*, der så afgjort ikke er lavet i Ove Høegh-Guldbergs ånd, skønt de er blevet færdige på relativt kort tid. Endelig er det et problem, at de investerede penge ikke går til virkeligt innovative projekter, men til hurtigere heste.

Ti punkter

Der er brug for en teori, der kan løse to opgaver. For det første skal den kunne give vejledning til produktion af leksikografiske redskaber, som er behovstilpasset til hver eneste person og hver eneste relevant brugersituation. Og for det andet skal den være i stand til at vejlede planlægningen og styringen af leksikografiske projekter, så de bliver succesrigt gennemført med det mindst mulige antal medarbejdere og inden for den kortest mulige tid. De penge, der spares hermed, kan så med fordel anvendes til andre leksikografiske projekter af national, kulturel, social og økonomisk betydning.

Det er dog et stort problem, at de finansierede projekter ikke gennemføres på grundlag af en fremskreden leksikografisk teori, men på grundlag af teorier, som de involverede parter har bragt med sig fra deres respektive vidensområder, f.eks. lingvistikken.

Vi burde i stedet lære af den kinesiske kejser, som for seks hundrede år siden samlede en gruppe leksikografer, som på kun fem år skabte et monumentalt værk, der gav adgang til datidens mest relevante viden.

Hovedelementerne i en sådan teori findes allerede i form af funktionsteorien, som stærkt forenklet kan sammenfattes i følgende ti punkter:

1. Ordbøger og andre leksikografiske værker er, ligesom mad, tøj og biler, *brugsgenstande* eller *redskaber*, som er eller bør være fremstillet med henblik på at tilfredsstille bestemte menneskelige behov.
2. Leksikografiske behov er ikke abstrakte. De er altid knyttet til *en bestemt type brugere*, som befinder sig i *en bestemt type social situation*, hvor disse behov opstår.
3. For at afdække naturen af de leksikografiske behov i hver enkelt tilfælde, må der laves en profil af den tilsigtede brugergruppe, ligesom den relevante sociale situation må bestemmes.
4. De vigtigste elementer er her de relevante sociale situationer, hvoraf der findes tre hovedtyper: *kognitive situationer*, hvor den potentielle bruger har behov for ny viden om et eller andet emne; *kommunikative situationer*, hvor brugeren har behov for at løse problemer i forbindelse med en igangværende kommunikation, f.eks. at læse eller skrive en tekst; og *operative situationer*, hvor brugeren har behov for råd og anvisninger til at udføre en fysisk eller mental handling, f.eks. at betjene en maskine eller udfylde en selvangivelse.
5. Leksikografiske behov er altid *behov for informationer*.
6. Leksikografiske værker indeholder ikke informationer, der ligesom viden kun kan eksistere i den menneskelige hjerne. De indeholder derimod leksikografisk udvalgte og bearbejdede data, ud af hvilke brugeren kan trække de ønskede informationer.
7. De informationer, som opnås på denne måde, kan bruges til en lang række formål i forbindelse med de nævnte sociale situationer.
8. Leksikografiske værker er ikke de eneste tekster, som indeholder data, hvorfra der kan hentes informationer. Hvad der adskiller leksikografiske værker fra andre værker af denne slags, er, at de ikke er beregnet til at blive læst fra den ene ende til den anden, men til at blive *konsulteret*.

9. *Hurtig og nem datatilgang* er derfor alfa og omega for moderne leksikografi.

10. På dette grundlag er der ved at blive udviklet en ny disciplin, *informations- og data-accessologi*, som har potentialet til at sprænge leksikografiens traditionelle rammer og spille en vigtig rolle i informationssamfundet. Den har ikke kun relevans for leksikografiske værker i snæver betydning, men for alle teksttyper, som i det mindste delvist er beregnet til at blive konsulteret, f.eks. lærebøger, brugervejledninger osv.

Konklusion

Det største problem i informationssamfundet er ikke manglen på data, hvorfra de nødvendige informationer kan hentes. Det er derimod den overflod af ustrukturerede data, som betyder, at en person, der for eksempel benytter en af de eksisterende søgemaskiner for at lede efter bestemte data på internettet, risikerer at lide informationsdøden.

Der skal to ting til for at løse dette problem. Den første er udvælgelse og udarbejdelse af behovstilpassede data, hvad der kun kan ske på videnskabelig vis, hvis der tages hensyn til både brugerens profil og den situation, hvor behovene opstår. Den anden er at sikre hurtig og nem adgang til netop disse data og ingen andre. Der er næppe nogen tvivl om, at moderne leksikografisk teori kan bidrage til løsningen i begge tilfælde.

I det lys kan det forekomme ekstravagant, at der er leksikografer, som i årevis bruger en masse energi og offentlige midler til at lave en ordbog, som kun få har glæde af. Vi burde i stedet lære af den kinesiske kejser, som for seks hundrede år siden samlede en gruppe leksikografer, som på kun fem år skabte et monumentalt værk, der gav adgang til datidens mest relevante viden.

Vi kan ikke gentage denne erfaring, men vi kan lade os inspirere af den til at skabe noget lignende med nye metoder og moderne teknologi. Grundlaget for en teori, der kan vejlede et projekt af disse dimensioner, er allerede til stede, om end teorien som sådan stadig må finpudses.

Selv om leksikografien i dag har konstitueret sig som selvstændig disciplin, har den gennem årtusinder nydt godt af samarbejdet med et utal af andre discipliner. Den har dermed tilegnet sig en udpræget interdisciplinær karakter, som ikke er blevet mindre i vor tid. De udfordringer, som den i dag står over for, kan givetvis genkendes

af folk, der arbejder inden for biblioteksvæsenet. Udveksling af erfaringer og gensidig inspiration vil næppe være til skade.

Ordbøger

Ch'in ting ku chin t'u shu chi ch'êng 1–5,020. Udg. af Chiang T'ing-hsi. Kina 1726.

Dansk Ordbog udgiven under Videnskabernes Selskabs Bestyrelse. Første Tome A-E. København: N. Møller og Søn 1793. *Anden Tome F-H.* København: Johan Frederik Schultz 1802. *Tredie Tome J-L.* København: S. Popp, E.A.H. Møller og P.D. Kiøpping 1820. *Fierde Tome M-O.* København: P.D. Kiøpping 1826. *Femte Tome P-R.* København: Kiøpping 1829. *Siette Tome S.* København: P.D. Kiøpping og E.C. Løser 1848. *Syvende Tome T-U.* København: E.C. Løser 1863. *Ottende Tome V-Z.* København: E.C. Løser 1905.

Den Danske Ordbog. Bd. 1-6. København: Gyldendal 2003–2005.

Den Store Danske Encyklopædi. Bd. 1-20. København: Gyldendal 1994–2001.

Dictionary of the English Language. Udg. af Samuel Johnson. London: J. & P. Knapton 1755.

Encyclopédie, ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers. Bd. 1-35. Udg. af Denis Diderot og Jean le Rond d'Alembert. Paris: Briasson, David, Le Breton, Durand 1751-1780.

Encyclopædia Britannica. The Online Encyclopedia. 1994. www.britannica.com.

Jysk Ordbog. Århus: Peter Skautrup Centret for Jysk Dialektforskning 1932-. www.jyskordbog.dk.

Lademanns Leksikon. Bd. 1-22. København: Lademanns Bogklub 1970-1978.

Ordbogen over Faste Vendinger. Udg. af Henning Bergenholtz, Vibeke Vrang og Richard Almind. Århus: Centre for Lexicography 2007. www.idiomordbogen.dk.

Politikens Nudansk Ordbog med etymologi. København: Politikens Forlag 1999.

Wikipedia. The Free Encyclopedia. 2001. www.wikipedia.org.

Yung-lo ta-tien. Bd. 1-11.095. Udg. af Hsieh Chin, Yao Kuang-hsiao og Liu Chi-ch'ih. Kina 1408.